बुक-पोस्ट प्रकाशित सामग्री

गुरुकुल पत्रिका । प्रह्लाद । आर्य भट्ट

रजि० संख्या एल० १२७७

सेवा में,

____

____

____

व्यवसाय प्रबन्धक
गुरुकुल काँगड़ी विश्वविद्यालय
हरिद्वार

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

①
बुद्धिस्तुशंसन्य: तदभावापकराधीस्तत्प्रकरा

... ...

संशय प्रदर्शयति रक्तश्चि न्नरोवास्थाणुर्वेत्यादि

पेज = 1

= 27×11×0.1 c.m.

8

② विषय - व्याकरण

— 23×11× 0.1 cm.

पेज = 2

देशो इति वालिंगत पारस्येननादेश इत्येवतय

... ...

इतितात्पर्यं गोमामित्यादौ न स्येदा

③ पेज = 1

= 26×10×0.1 c.m.

मंगलकपापालिकायाकुशकाशादि निर्मिता

... ...

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

अन्याकितापाजहुलयशीलस्य मंगल पालिका

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

बुद्धिस्तु संशयः तदभावाप्रकराधीस्तत्प्रकारा तु निश्चयः २९ संशयो मतिर्या
स्यादेकत्राभावभावयोः साधारणादि धर्मस्य ज्ञानं संशयकारणं ३० दे
बाप्रमायाजनकः प्रमायास्तु गुणो भवेत् पित्तदूरत्वादि रूपो देषो नाना
विधो मतः ३१ प्रत्यक्षे तु विशेष्येण विशेषणवता समं सन्निकर्षो गुणः स्या
[redacted]द्यदपवनुमितौ गुणः ३२ पक्षे साध्यविशिष्टे तु परामर्शो गुणो भवे
त् शक्ये सादृश्यबुद्धिस्तु भवेदुपमितौ गुणः ३३ शाब्दबोधे योग्यतायास्ता
त्पर्यस्याथवा प्रमा गुणः स्याद्भ्रमभिन्नं तु ज्ञानमत्रोच्यते प्रमा ३४ अथ
वा तत्प्रकारं यत् ज्ञानं तद्विशेष्यकं तत्प्रमा न प्रमा नापि भ्रमः स्यान्नि
र्विकल्पकं ३५ प्रकारतादिशून्यं हि संबंधानवगाहि तत् प्रमात्वं न स्वतो

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

वत्तु द्वित्वकं ।२१। परत्वं मूर्त्तसंयोगभूयस्त्वज्ञानतो भवेत् अपरत्वं तदल्प
त्वबुद्धितः स्यादितीरितं २२ तयोरसमवायी तु दिक्संयोगस्तदाश्रये दिवा
करपरिस्पंदभूयस्त्वज्ञानतो भवेत् २३ परत्वमपरत्वं तु तस्य चाल्पत्वबुद्धि
तः अत्र त्वसमवायी स्यात्संयोगः कालपिंडयोः २४ अपेक्षाबुद्धिनाशेन ना
शस्तेषामुदाहृतः बुद्धेः प्रपंचः प्रागेव प्रायशो विनिरूपितः २५ अथाव
शिष्टोप्यपरः प्रकारः परिकीर्त्यते अप्रमा च प्रमा चेति ज्ञानं द्विविधमि
ष्यते २६ तच्छून्ये तन्मतिर्या स्यादप्रमा सा निरूपिता तत्प्रपंचो विपर्या
स संशयोपि प्रकीर्तितः २७ आद्यो देहेत्मबुद्धिः स्याच्छंखादौ पीततामति
तिः भवेन्निश्चयरूपा या संशयोथ प्रदर्श्यते २८ किंस्विन्नरो वा स्थाणुर्वेत्यादि

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

देशोऽस्वरितानिकारस्येननोदेश उत्यवनदर्थ उच्चितः स्वरितोऽक्षरम् नैकान्तम् इति इयमपि
नन्दु किंचिन्नान्तस्य लोप इति सूत्रभाष्ये उच्चारणार्थो नामयो तत्संज्ञकत्वस्य स्पष्टमुक्तत्वा
त् स्वरितत्वादर्शनादिति ननु तः स्वरिते तेपि नाम्ना स्वरितत्र स्वरितत्वश्रवणमनिष्टा ।
तस्मान्नोदात्तत्वेनैकादेश उदात्तेनेत्यनेनोदात्तत्वादिति चेन्न हन्तावनुदात्तस्यैत्यमत ।
त्रानुवर्तितत्वात् सोपनिधानेनोकारस्वरितत्वमादायाग्निशाब्दस्य सर्वानुदात्ततायास्व
रितत्वस्यानुनेनोदात्तपदेन ग्रहणमनुदात्तस्वरितयोरित्यादौ स्वरितग्रहणात् उच्चार
णार्थो नामित्संज्ञकत्वेपि आदेशः उदकारस्यानिकचर्वनिष्पन्नतकारस्य सत्वेनादित्वा
तदर्थमस्य उच्चारणार्थ इत्यस्य चवर्णे क्षेरोच्चारणे स्वत्वस्य लेशावारणार्थेन नत्वन
फलार्थ इत्यर्थः अनन्तभाष्ये ओंकारं डित्त्मा श्रित्या दित्वप्रत्याख्यानेन हि तदपि

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

नित्यमस्ति नचद्विवेविंशतेरिति लोपापत्तिः माघप्रामाण्येन तत्समासस्यामनभियानादि
तिदिक् आदिति अस्यापदपीत्यादि दीर्घौमासमृदिति भिन्नकालव्याहृत्यर्थत्वात्तन्नप
पा॰ २ त्वस्येति भावः नचत्रेतिविदर्थस्येति प्रकरणेन समासवाधवत्वानेनदायेऽपि वाधइति
२३ वाच्यम् प्रतिपदविधानाषष्ठीन समस्यत इति वार्त्तिकानुरोधेन नत्रतथाकल्पनेऽपी
दन्तथाकल्पनेमानाभावात् अनङ्॰मियन्तीति वैकल्पिकत्वमात्रंनवाचनिकमि
तितद्भावः सत्ताद्वैर्विकइत्यसमभाष्यस्पृष्टत्वादाह संगहेतेति इयमगतिकागतिः से
डैतिन्यासेलाचवाभावश्चड्डित्समामर्थ्याद्धि लोपकल्पनेगौरवञ्चेतत्माडश्च नसोऽन
ड्॰ तद्वैकल्पिकत्वंचचिंत्यमेवभाष्यानुक्तत्वात् अतिप्रामाणिकाः चेनेति तस्मादिखुन्नर
सेजाग्र वि तिंद्धितविधेयषणासंभवश्च शब्दार्थः एकदेशविकृतन्यायेनेति स्यानिव
वि

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

तस्योपलक्षणमिदम् अर्द्धोयिक विकारेण प्रत्यभिज्ञाभावाच्छिन्नपुच्छश्ववदृष्टान्तमूलक
न्यायस्यात्राप्रवृत्तेरिति बोध्यम् प्रथमान्तेनेति पद्यापि तस्मादित्युत्तरस्येत्युक्ते षष्ठ्यन्तताऽपि
संभवति तथापि बहुष्वपदेशविभक्तिविपरिणामकल्पनापेक्षया गौरवकल्पोपपत्त्वेदेप
वार्थान्तरकल्पनमनुचितमितिभावः नन्वस्तीति मिति प्रत्यये यस्मात्स विहितस्तदादेरि
व् त्युपस्थित्या तस्य हलङ्याभ्य इति विशेषणमिति हल् ङ्याबन्तान्न दादेः परस्येत्यर्थेनो
पस्थितेन स्त्रीप्रत्यये तदादिनियमसत्वात् ङ्याबन्तत्वाभावेनादोषः इत्यत आह अन्तर्व
पदि ति पत्नीत्यस्यार्थ्येन विधिरिति भावः यावशब्दस्वरूपं विशेष्य मादाय तदन्तविधौ ततः प्र
त्ययग्रहणपरिभाषयोक्ते विशेष्यमादाय पुनस्तदन्तविधौ दिक्षुणानीति सूत्रेगणान्तो
ऽवतः ङ्याबन्तान्नादित्यर्थस्यावश्यकत्वे नात्र दोषः मात्येत्यादौ तु व्यपदेशिवद्भा वे ५

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

नोपसङ्ख्येतिभावः अविशामह्यातः अविष्टइत्यादौ तद्धितलुकि स्त्रीप्रत्ययलक्षणो नावेत
त्वादेतित्यात्रिवारणार्थं दीर्घग्रहणमित्यपि बोध्यम् अतिखट्वाभिरिति असन्ध्यीईर्देवद
प्रा०२. न्नेरित्यादावसेति बोध्यम् प्रत्याख्यानादिति दीर्घग्रहणेनोपस्थितत्वादाकारैकारौकारूप
२४ स्यैव दीर्घस्य ग्रहणमित्यपि बोध्यम् ह्रस्वमपतीति नचाणीचङ्गितिसूत्रस्य भाष्यप्रामा
ण्येन ऊटदुपयोगोऽज्ञानास्तीति सिद्धान्तात् कथमत्र गति जितिवाच्यं तज्ज्ञापकसत्तेषा
लुङि प्रयोगाभावकल्पनेनोपपत्तेः सर्वथा तदभावकल्पनमप्रामाणिकमित्यभिमा
नात् ग्रहणान्नेति सावर्ण्यनासिकोकारपाठेत्वित्यपि बोध्यम् एवं चाष्टकग्रहणं चिंत्य
प्रयोजनम् वसन्तीसङ्गीः स्वराउत्पादेरभियानेऽह एमानं चिंत्यम् विभक्त्यानन्तर्यमि
ति एवं च विभक्तिसंयोगान्तलोपस्यासिद्धत्वज्ञापकत इति तात्पर्यं गोमानित्यादौ लक्षभेदा

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

कु०टी० ८२

मंगलरूपा पालिका या कुशकाशादिनिर्मिता उभयपार्श्वस्य संभवत्वादिषु
वक्त्रामार्गपालीति प्रसिद्धा तद्वदभूदित्यर्थः अत्र प्रेमपदे क्रीयारतेरपरि
पुष्टत्वाद्भावरूपत्वं बोध्यं क्वाकार्यमिति शुक्रकन्यां देवयानीं दृष्टवतो राज्ञो
ययातेर्वितर्कोक्तिः अकार्यं ब्राह्मणकन्यासक्तिः शशलांछनस्य चंद्रस्य कु
लं सोमवंशः अयं वितर्कः तदुपमर्द्दनभूयोपीत्यौत्सुक्यं एवमग्रेपि श्रु
तेश्शास्त्रश्रवणमिति मतिः अहो कोपेपीति स्मरणं अपगतकल्मषाः
कृता सुकृते धीर्येषां ते किं वदिष्यंतीति शंका स्वप्नेपीति दैन्यं हे चेतः स्वा
स्थ्यमुपैहीति धैर्यं कः खलु धन्यो युवा तल्लग्नः अधरं धास्यतिपास्यतीति
चिंता विप्रलंभो वियोगः द्युतिपर्यायो यो क्रांतेति इंद्रियाणां वर्गः समूहः मु
धुजिमद्धे निर्व्वारनिर्वृत्तिं प्राप कथंभूते संक्रांतानाप्रियकरस्वप्नतिविंव राम ८९

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

श्यामइत्यभिप्रायेणमयाऽस्थैर्यमौनस्त्समालंबितमंगीकृतं यद्यपामइतिबहुव
चनंसर्वीसमानामभिप्रायंराकं तयापि अयंखलुशठोमांकिमितिनालपति
मायतइतिकोपव्याप्तितः इत्यन्योन्यपरस्परंविलक्षालक्षरहितायादृष्टि
स्तवचतुरे सव्याजं निमीलितां तरव्याजसहितं तदिति राधमवनिनीषामि
नेत्रमिदमस्मि यतस्त्वमेवस्वरूपेणसमः समस्त्रियोनलः पत्रिणा हंसेनपादे
नविलिखअपदर्शि दर्शितः राकेति हेवीररत्नएमात्रेणयुद्धयस्यानाद्रावी
योविरहक्लेशास्तदसहिष्णुत्वोत्ता दीदयितांपप्रपतस्तथाक्रोटसंग्रामा
डंबरमाकर्णयतश्चभवतः राकाकपोलस्थलीद्राक्कुशीर्घपुलकैः कुसु
मायुधस्यमदनस्येषुधिस्तूणिरितिभिवत्र अकापुंखावलीशरपुंखपंक्ति
येत्रतथाभूताऽभूत् अन्याद्वितीयाजेतर्जयश्रीलक्ष्मीगलपालिका

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA